

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος δέκατος τρίτος

Συνδρομή ἑτησια : Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. - Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 24 Ἰανουαρίου 1882
1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἑτησιαί. - Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 8

Περὶ τῆς συμφορωτέρας

ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΙΑΝΟΙΑΝ ΔΙΑΙΤΗΣ

Μεταξὺ πασῶν τῶν ἐπιστημῶν ἢ τῶν νόμων καὶ ἢ τῶν φαρμάκων εἶναι πιθανῶς αἱ μᾶλλον ἀτερπεῖς, καὶ ἐν τούτοις δυστυχῶς αἱ μόναι, πρὸς τὰς ὁποίας ἀναγκάζεται τις ἐκὼν ἄκων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον νὰ σχετισθῇ. Ἄν εὐκολώτατον ἦναι εἰς πάντα ἄνθρωπον νὰ ζήσῃ καὶ ν' ἀποθάνῃ χωρὶς οὐδὲ κἄν νὰ υποπτύσῃ ὅτι ὑπάρχουσιν ἐν τῷ κόσμῳ ἀστρονόμοι, ἀρχαιοδίφαι, γεωλόγοι καὶ χημικοί, ἢ κακῆ ἀφ' ἑτέρου ποιότητος τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου χαρακτῆρος εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἐξαίρετικὸν εὐτύχημα πρέπει νὰ λογισθῇ ὀλόκληρος βίος ἢ καὶ ὀπωσοῦν μακρὰ αὐτοῦ περίοδος πάντῃ ἀπηλλαγμένη καταναγκαστικῶν σχέσεων πρὸς διηγήρους καὶ ἱατρούς. Εἰς τοὺς τελευταίους τούτους περιοριζόμενοι σήμερον, πιστεύομεν ὅτι οἱ λαβόντες μακρὰν τούτων πείραν, οἱ πολλὰ δηλ. ἀναγκασθέντες νὰ καταπίωσι φάρμακα καὶ κατορθώσαντες, νὰ ἐπιζήσωσι τούτων, ἔτυχε βεβαίως νὰ παρατηρήσωσιν, ὅτι ἡ ἱατρικὴ εἶναι ἡ μόνη ἕως ἐπιστήμη, τῆς ὁποίας οὐ μόνον αἱ θεωρίαι ἀλλὰ καὶ τὰ πρακτικὰ πορίσματα, ἀντὶ ν' ἀποκτώσι διὰ τοῦ χρόνου ἐπιστημονικὴν στερεότητα, οὐ μόνον μεταβάλλονται καθ' ἑκάστην, ἀλλὰ καὶ ὑπακούουσιν ὡς τὰ ἐνδύματα εἰς εἶδος τι συρμοῦ. Οὕτω ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Γαληνοῦ καὶ ἱκανὸν ἔπειτα χρόνον τοιαύτη ἐπεκράτει ἐν ταῖς συνταγαῖς ἕξις πολυτελείας, ὥστε οὐδὲν φάρμακον ἐθεωρεῖτο ἱκανὸν οὐδ' ἀπλοῦν βῆμα νὰ θεραπεύσῃ, ἂν δὲν συνέκειτο ἐξ εἴκοσι τοῦλάχιστον συστατικῶν, ἀνάλογον δὲ τῆς βαρύτητος τῆς νόσου ἔπρεπε νὰ ἦναι τὸ βαρύτερον τοῦ ἀντιδότου, πρὸ πάντων δὲ νὰ περιεχῇ ἀρκούσαν δόσιν μόσχου, ἡλέκτρου, ἐλεφαντοκόνεως, σμύρνας, κοράλου, ὑακίνθου πολλάκις δὲ σμαράγδων καὶ μαργαριτῶν. Τὸ ἄκρον τοῦτο ἄωτον τῆς πολυτελείας διεδέχθη ὁ συρμὸς τῆς ἄκρας λιτότητος, ἀποδειχθέντος καὶ θεωρουμένου ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ὡς ἀνεπιδέκτου ἀμφισβητήσεως, ὅτι οὐ μόνον τὴν σμύρναν καὶ τοὺς μαργαρίτας, ἀλλὰ καὶ πᾶν ἀνεξαίρετος φάρμακον δύνανται αἱ βδέλλαι ν' ἀντικαταστήσωσιν ἐπιτυχῶς πρὸς ἴσιν πάσης νόσου. Ὅπως δὲ μὴ νομίσῃ τις ὅτι ταῦτα ἀναφέροντες ἀποθιθέμεν εἰς τὸν ἐν τῷ Γιλβλάς αἰ-

μοβόρον δόκτορα Σαγκράδον, καλὸν εἶναι νὰ ἐνηυμίσωμεν ὅτι εἰσηγητῆς τῆς τοιαύτης ἀπλοποιήσεως τῆς θεραπευτικῆς ὑπῆρξεν ὁ κλεινὸς Βρουσσαί, ὁ ἐν διαστήματι τριακονταετίας κατορθώσας νὰ φέρῃ εἰς χρεωκοπίαν τοὺς πλείστους ἐν Παρισίοις φαρμακοπόλας καὶ νὰ ἐξαντλήσῃ πάντα τῆς Γαλλίας τὰ βδελλοτρόφα ἔλη. Οὐχ ἤττον δὲ τοῦ ποιοῦ καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φαρμάκων ὑπόκειται καὶ ἡ ἐκτίμησις τοῦ καταλλήλου αὐτῶν πρὸς θεραπείαν ποσοῦ εἰς ἱκανῶς σπουδαίας κατὰ καιροῦς καὶ κατὰ σχολὰς διακυμάνσεις, ὅτε μὲν ἀνὰ δράκας, ὅτε δὲ ἀνὰ ἀόρατα καὶ ἀβαρῆ μυριοστημόρια τοῦ κόκκου χορηγουμένης πρὸς ἴσιν τῆς αὐτῆς νόσου τῆς αὐτῆς οὐσίας. Τί δὲ νὰ εἴπωμεν περὶ τοῦ αὐτοῦ φαρμάκου τοῦ ἐφ' ὀλοκλήρους δεκαετηρίδας θεραπεύοντος ἀσφαλῶς ὠρισμένην νόσον καὶ εἶτα κηρυττομένου αἰφνης πρῶτον τινὰ ἀμοίρου πάσης ἱαματικῆς ἀρετῆς; Τί περὶ τοῦ φωσφόρου, ὅστις πρὸ τινῶν μὲν ἐτῶν ἀπέδιδε τὸ πῦρ καὶ τὴν βώμην τῆς νεότητος καὶ τῆς υγείας εἰς τοὺς ἐκ τῆς νόσου ἢ τῆς ἡλικίας ἐξηντηλημένους, σήμερον δὲ θεωρεῖται ὡς δυνάμενος νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς τεχνητὴν μόνον παραγωγὴν θανατηφόρου ἱατέρου; Τί περὶ τοῦ ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη θαυματουργήσαντος ἐλαίου τοῦ ὄνισκου, ὅπερ παρίσταται ἤδη ἡμῖν ὡς κατ' οὐδὲν ἱαματικώτερον τοῦ τῆς ἐλαίας, τοῦ βουτύρου τοῦ ἀλείμματος ἢ πάσης ἄλλης λιπαρᾶς τροφῆς; Τί δὲ περὶ τοῦ θεωρουμένου σήμερον ὡς ἀμοίρου πάσης ἱαματικῆς ιδιότητος κρεατέσιου ζωμοῦ καὶ τῆς χλωρούχου τιτάνου, τῆς ὁποίας αἱ ἀναθυμιάσεις μέχρι μὲν χθὲς κατέστρεφον ἀσφαλῶς πάντα τὰ νοσογόνα μιάσματα, σήμερον δὲ κηρύττονται ὑπὸ τοῦ κ. Χροστομάνου ὡς καταστρέφουσαι μόνον τὴν ὑγείαν τῶν ἀναπνεόντων αὐτάς; Καὶ τὰ μὲν ἀνωτέρω ἐνδιαφέρουσιν εὐτυχῶς μόνους τοὺς νοσοῦντας, ἕτερα ὅμως οὐχ ἤττον εὐμετάβλητα καὶ ὑπήκοα τοῦ συρμοῦ ἱατρικὰ παραγγέλματα ἐκτείνουσι τὸ κράτος αὐτῶν καὶ ἐπὶ τοὺς καλῶς ἔχοντας, τὸ δὲ λυπηρότατον οὐ μόνον ἐπὶ τοῦ σώματος ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτῆς ἀπὸ τίνος χρόνου τῆς διανοίας. Ἀφ' ἧς ἡμέρας διάσημὸς τις φυσιολόγος ἢ μᾶλλον ὀρυβοποιὸς, ὁ Μολεσχότ, ἠδδόκησε ν' ἀποφανθῇ ὅτι «οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ σκέψις ἐμῆ ἐκκρίσις τοῦ ἐγκεφάλου ὡς τοῦρον τῶν νεφρῶν» καλὸν ἐνόμισαν πλείστοι

ἀσκληπιάδαι νὰ θεωρήσωσιν ὡς ὑπαγομένην εἰς τὴν ἀρροδιότητα αὐτῶν καὶ αὐτὴν τὴν μέχρι χθὲς ἄνθρωπον, σήμερον δὲ, προσκαίρως ὡς ἐλπίζομεν, ὑλικὴν ὑπόστασιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἀφοῦ δὲ, κατὰ τὸν αὐτὸν φυσιολόγον, «ἀδύνατος ἀποβαίνει ἡ ἄνευ δαπάνης φωσφόρου ὑπαρξίς διαλογισμοῦ», εἰς τοὺς ἰατροὺς βεβαίως ἀπόκειται νὰ δρίζωσιν καὶ τὴν εἰς τὴν διάνοιαν ἀρροζουσαν δίαιταν, προνοοῦντες ὑπὲρ ἀποταμιεύσεως καὶ ἐγκαίρου ἀνανεώσεως ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ τῆς ἀπαιτουμένης πρὸς τὸ ὀρθῶς σκέπτεσθαι ἀναγκαίας ποσότητος φωσφορούχου ὕλης. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ φωσφόρος εἶχε κηρυχθῆ ὑπ' αὐτῶν κατάλληλος εἰς παραγωγὴν οὐχὶ Ἀριστοτελῶν, Νευτώνων, Ἐγέλων, Δαρβίνων καὶ ἄλλων τῆς ἀνθρωπότητος φωστήρων, ἀλλὰ μόνον ἰατρικῶν, καὶ πλὴν τούτου εἶχε τὸ πολὺ μείζον ἐλάττωμα νὰ μὴ ἦναι πλέον τοῦ συρροῦ, ἀφοῦ ἔπαυσε νὰ θαυματουργῆ ἐν ταῖς συνταγαῖς τοῦ Λοβελλίου, Λεσκότη, Γλόβερ, Γεδερσὴν, Ταβινῶ, Κρουβελιέρου καὶ ἄλλων διασῆμων φωσφοροδοτῶν, οὐδὲ λόγος ἠδύνατο νὰ γίνῃ περὶ χρήσεως αὐτοῦ καθημερινῆς ἐν αἰθερίῳ διαλύσει. Ἐκ πασῶν ἀφ' ἑτέρου τῶν χρησίμων εἰς βρώσιν οὐσιῶν μόνον οἱ ἰχθυῖνες φαίνονται περιέχοντες ἀρκουσαν δόσιν ἀκινδύνου φωσφόρου κατὰ τῆς χρήσεως ὅμως καὶ τούτων ἐπὶ σκοπῷ πνευματικῶν κέρδους ἠγείρετο ἡ πρόχειρος ἔνστασις, ὅτι οἱ Λάπωνες, οἱ Ἑσκιμῶται καὶ πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ ἰχθυοφάγοι λαοὶ διεκοινοῦντο ἐπὶ παροιμιώδεις βλακεῖα πολὺ μᾶλλον ἢ ἐκτάκτω εὐφύᾳ, καὶ πλὴν τούτου ἰχθυῖνες παρετίθεντο κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ εἰς τοὺς πτωχοῦς τῷ πνεύματι κληρονόμοις τῆς βασιλείας τῶν Οὐρανῶν. Ἐν τοιαύτῃ ἀμηχανίᾳ ἐγένετο σκέψις περὶ ἀντικαταστάσεως τοῦ φωσφόρου διὰ τοῦ ἀζώτου· ἐκτοτε δὲ δὲν ἔπαυσαν οἱ ἀσκληπιάδαι τοῦ τελευταίου συρροῦ συνιστῶντες τὴν χρῆσιν τῆς ἀζωτούχου τροφῆς, ἥτοι τὴν κρεωφαγίαν, ὡς συντελεστικωτάτην οὐ μόνον πρὸς σωματικὴν εὐεξίαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς παραγωγὴν ἐγκεφαλικῆς ἐκκρίσεως ἀφθονοῦ καὶ ποιότητος ἀγαθῆς. Κρέας καλὸν καὶ πολὺ πρέπει νὰ τρώγῃσι πρὸ πάντων οἱ πνευματικῶς κοπιῶντες, ὅπως ἀποβῶσιν ἄξια λόγου τῆς ἐργασίας αὐτῶν τὰ προϊόντα, ὀρθοὶ οἱ συλλογισμοί, ἀκριβεῖς αἱ παρατηρήσεις, εὐγλωττοὶ αἱ ἀγορεύσεις, ἀμυμπον τὸ ὕψος καὶ ἀρμονικοὶ οἱ στίχοι. Εἰς τὴν καλὴν τοῦ κρέατος ποιότητα καὶ ἀφθονίαν ὀφείλει ἡ Ἀγγλίς οὐ μόνον τοὺς βρωμαλέους αὐτῆς ἐργάτας, τοὺς σιδηρόχειρας πυγμαχοῦς καὶ ἀπαραμίλλους ναύτας, ἀλλὰ καὶ τὸ πρακτικὸν πνεῦμα, τὴν εὐρετικότητα, τὴν ἐμβριθείαν καὶ τὴν πανδαμάτορα ἐπιμονὴν, τὸν Πιτ, τὸν Οὐελλικτῶνα, τὸν Νέλσωνα, τὸν Ἐρβερ Σπένσερ καὶ αὐτὸν ἴσως τὸν Σαίξπειρον. Ἄνευ καλοῦ κρέατος ἀδύνατον ἦθελον εἶναι εἰς τὸν Γλάδστωνα νὰ ὀμιλῆ ἐπὶ τέσσαρας κατὰ σειράν νύκτας ἐν τῷ

Κοινοβουλίῳ καὶ εἰς τὸν Δαρβίνον ν' ἀγρυπνῆ ὀλοκλήρους ἑβδομάδας, κατασκοπεύων τὸν νυκτερινὸν βίον, τὸν ὕπνον ἴσως δὲ καὶ τὰ ὄνειρα τῶν φυτῶν. Ὅπως δὲ τῆς Ἀγγλίας ἡ ἐν παντὶ πράγματι ὑπεροχὴ ὀφείλεται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν περίσσειαν καὶ τὴν ἔξοχον ποιότητα τῆς ἀζωτούχου τροφῆς, ἣν παρέχουσιν οἱ νεμόμενοι παχυχλόους λιμῶνας καλλιήμεροι βόες, οὕτω καὶ διὰ τῆς Ἑλλάδος τὴν μικρότητα πταίει πρὸ πάντων, κατὰ τοὺς ὀπαδοὺς τῆς νέας σχολῆς, τὸ ἄχυμον, ἢ πρὸς τὸ στυπιὸν ὀμοιότης καὶ ἔτι μᾶλλον ἡ ἀνεπάρκεια τῆς ἐπιουσίου κρέατος μερίδος. Εἰς ταύτην πρέπει ν' ἀποδοθῆ ἡ νοθρότης καὶ ἀκηδεῖα τοῦ νεοελληνικοῦ χαρακτῆρος, τὸ μέχρι βλακειᾶς ἀνεκτικὸν τοῦ λαοῦ, ἡ ἔνδεια πάσης πρακτικῆς ἰδέας, ἡ ἀνοῦσιος τῶν παρ' ἡμῖν ῥητόρων καὶ ἀρθογράφων ἀπεραντολογία, αἱ περὶ βακτηριδίων καὶ τυφικοῦ ἰοῦ διατριβαὶ τῶν ἡμετέρων ἐπιστηθῶν καὶ αὐτοὶ πιθανῶς οἱ στίχοι τῆς Κρητηίδος. Ἡ ποιότης πάντων τούτων ἦθελον εἶναι ἀσυγκρίτως ἀνωτέρα καὶ ἐλαχίστη ἢ μεταξὺ τῶν εὐρωπαϊκῶν καὶ νεοελληνικῶν τοῦ πνεύματος προϊόντων διαφορά, ἂν παρείχετο καὶ εἰς τὸν ἡμέτερον ἐγκέφαλον ἡ ἀρκουσα ποσότης ἐκλεκτοτέρας καυσίμου ὕλης· ἂν πλείονας δηλ. ἐτρώγομεν ὡς οἱ ὀμηρικοὶ ἡμῶν πρόγονοι μηροῦς καὶ ὤμους βοῶν καὶ ὀλιγωτέρας κολοκύνθας, ὧν ἡ κατάχρησις ἐπήνεγκε τὴν μαστίζουσαν ἡμᾶς πνευματικὴν ἀναιμίαν, ἢ, ὡς ὠνόμαζεν αὐτὴν ὁ Σενέκας, ἀποκοιλύνθασιν. Τοιοῦτο εἶναι τὸ τελευταῖον ἐξαγόμενον τῆς σήμερον ἐπιστήμης καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ ὁποῖου πολλάκις ἐγενόμεθα καὶ ἡμεῖς ἀκροαταί. Τὸ δόγμα τοῦτο ὑποστηρίζουσιν οἱ ὀπαδοὶ αὐτοῦ διὰ μακρὰς ἀλύσου παντοίων ἱστολογικῶν, φυσιολογικῶν, χημικῶν καὶ ἄλλων ἐπιχειρημάτων, πρὸ τῶν ὁποίων κλίνομεν τὴν κεφαλὴν μετὰ τοῦ σεβασμοῦ, τὸν ὁποῖον ὀφείλει ἡ ἄγνοια εἰς τὴν ἐπιστήμην, ἔστω καὶ τὴν καθ' ἑκάστην μεταβάλλουσαν γνώμην. Ἄλλ' ἂν ὁ σεβασμὸς οὕτως ἐπιβάλλει νὰ πιστεύσωμεν τὴν κρεωφαγίαν ἀπαραίτητον ὄρον ἀγαθῆς τοῦ ἐγκεφάλου ἐργασίας, οὐδὲ ὅπως ἀφ' ἑτέρου ἀπαγορεύει ἡμῖν καὶ νὰ ἐξετάσωμεν τί ἔτρωγον οἱ ἐν παντὶ χρόνῳ καὶ ἐν πάσῃ χώρᾳ ἐπὶ ὑπεροχῇ πνεύματος διακριθέντες. Ἀφοῦ δὲ ἐπεμβαίνουσιν ἀπὸ τίνος χρόνου οἱ ἰατροὶ εἰς τὴν πνευματικὴν ἡμῶν δίαιταν, ἐδικαιούμεθα ἴσως καὶ ἡμεῖς ν' ἀναμιχθῶμεν εἰς τὸν ἀνήκοντα αὐτοῖς ἀναντιρῆτως κανονισμὸν τῆς συμφορωτάτης εἰς τὸ σῶμα, προχείρως παρατηροῦντες ὅτι, καίτοι κηρυττομένης σήμερον τῆς κρεωφαγίας ἀπαραιτήτου πρὸς μακροβιότητα καὶ βρώμην, πάντες ἐν τούτοις οἱ διανύσαντες τὸ μετὰ τοὺς Πατριάρχας ὄλος ἐξαιρετικὸν ἐπὶ τῆς γῆς στάδιον ἑκατὸν πενήκοντα ἢ κατὰ τι ὀλιγωτέρων ἐτῶν καὶ τὰ ἐννεήκοντα ἐννέα ἑκατοστὰ τῶν ὑπερβιγόντων τὰ ἑκατὸν ἀνήκουσιν εἰς τὴν τάξιν

τῶν χορτοφάγων ἀγροτῶν. Ὑπ' ὄψιν ἡμῶν ἔχομεν τοὺς πίνακας, ἐφ' ὧν στηρίζεται ὁ ἀνωτέρω ἰσχυρισμὸς, καὶ τὸ καθιστῶν περιττὴν πᾶσαν ἐκ τούτων παράθεσιν συμπέρασμα τοῦ περὶ Μακροβιωτικῆς δοκιμίου τοῦ περιωνύμου ἐν ἱατροῖς Οὐφελάνδου, καθ' ὃν: «Πάντες οἱ ἐξαιρετικῶς μακρόβιοι ἐτρέφοντο σχεδὸν ἀποκλειστικῶς διὰ λαχανικῶν, ὀσπρίων, ὀπωρῶν, γάλακτος καὶ ἄρτου». Ἐσχάτως μόνον ἐφρυσθεύοντο τοῦ δυναμομέτρου, οὐδενίαν ἔχομεν στατιστικὴν ἐπιτρέπουσαν ἡμῖν νὰ εἰπωμεν ἂν, πρὶν ἢ ἀναθεματισθῆ ὑπὸ τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης, παρεῖχεν ἡ λαχνοφαγία καὶ ἀνάλογον τῆς μακροβιοτικῆς ῥώμην· ἀλλ' οὐχ ὅλος ἄμοιρον σημασίας καὶ ὑπὲρ ταύτης ἐπιχειρημα φαίνεται ἡμῖν ὅτι εἰς τὴν αἴρεσιν τῶν πυθαγορείων ἀνήκε Μίλων ὁ Κροτωνιάτης. Ὅπως δὴ ποτε ταῦτα εἶναι ἰκανῶς ξένα εἰς τὸ κυρίως ἐνδιαφέρον ἡμᾶς ζήτημα τῆς διαίτης τῶν εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ πνεύματος διακριθέντων. Ἐπίμοχθον πιθανῶς δὲ ἀκατόρθωτον ἔργον ἤθελεν εἶναι ἡ ἀναζήτησις τοῦ τί ἔτρωγεν ἕκαστος τούτων πρὸ πάντων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. Ταύτην ὅμως δύναται ν' ἀναπληρώσῃ ἐπαρκῶς ἡ κατὰ σχολὰς καὶ αἰρέσεις γενικωτέρα τοῦ ζητήματος ἐξέτασις καὶ τὰ περιωθέντα περὶ τῆς διαίτης πρωταθλητῶν τινῶν τῆς διανοίας ὠρισμένα χωρία. Τὸ μονοπώλιον τῆς πνευματικῆς ἐργασίας εἶχον παρ' Ἰνδοῖς οἱ Βραχμᾶνες, ὧν ὁ πλεῖστοι ἔζων ὑπερέκατον τοῦτους, διατηροῦντες ἀκμαίως μέχρι τέλους τὰς διανοητικὰς δυνάμεις διὰ λαχάνων μόνων καὶ ὀσπρίων. Τὴν αὐτὴν δίκαιαν ἠκολούθουν οἱ ἱερεῖς τῆς Αἰγύπτου καὶ παρὰ τοῖς Πέρσαις οἱ Μάγοι, οἱ μόνοι μεταξὺ τῶν συμπολιτῶν αὐτῶν τὸ πνεῦμα καλλιεργοῦντες. Ἐκ τῶν ἐν Ἰουδαίᾳ αἰρέσεων τὰ πρωτεῖα ἀποδίδονται ὑπὸ πάντων τῶν κριτικῶν εἰς τοὺς Ἑσσηίους, ἀπέχοντας καὶ τούτους ἀπὸ τῶν ἐμφύχων. Περὶ τῆς πασιγνώστου ἀπὸ τῶν τοιούτων ἀποχῆς τῶν ὀπαδῶν τοῦ Πυθαγόρα περιττὸν νομίζομεν νὰ ἐνηυμίσωμεν ἄλλο τι εἰμὴ μόνον, ὅτι μεταξὺ αὐτῶν διέπρεψαν πλὴν τῶν φιλοσόφων καὶ ποιητῶν ὁ Ἀρχίτας καὶ ἄλλοι ἔξοχοι μαθηματικοί, ὅπερ ἀποδεικνύει ἐπιδεικτικῶν σπουδαίων ἐνοστάσεων τὴν γνώμην τῶν θεωρούντων τὴν φυτικὴν διαίταν κατάλληλον εἰς σοφιστικῶ μόνον λήρου καὶ ματαιῶν ὀνειρῶν παραγωγὴν. Τὴν γνώμην ταύτην κλίνει νὰ θεωρῆται ὡς ἔτι μᾶλλον ἀμφισβητήσιμον ὁ ἀναμνηνησκόμος ὅτι μεταξὺ πάντων τῶν ἀρχαίων λαῶν διεκρίθησαν ἐπὶ πρακτικῶ πνεύματι οἱ Σπαρτιᾶται, ὧν ἕκαστος οὐδὲν ἄλλο ἐκόμιζε κατὰ μῆνα εἰς τὸ συσσίτιον ἢ μέδιμον ἀλφίτων, τυρὸν καὶ ξηρὰ σῦκα. Ἀλλὰ καὶ ἐν Ἀθήναις κάππαριν καὶ ἐλαίας, καθ' ἃ ὁ ἴδιος λέγει, ἐπροτίμα ὁ Πλάτων νὰ τρώγῃ, λιτὴ δὲ περιγράφεται ἡμῖν ἡ τράπεζα καὶ τῶν λοιπῶν φιλοσόφων, μὴ ἐξαιρουμένης οὐδὲ τῆς τοῦ φιληδόγου Ἐπικούρου. Τὸ αὐτὸ δὲ δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν καὶ παρὰ τοῖς Λατίνοις. Χάριν τοῦ

Σενέκα ἠτοιμάζετο ἐν τῇ αὐτοκρατορικῇ αὐλῇ ἰδιαίτερον δεῖπνον ἀποκλειστικῶς συνιστάμενον ἐκ φυτικῶν βρωμάτων. Μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν Γράκχων κατὰ πολὺ τελειότερος ῥήτωρ θεωρεῖται ὁ καὶ ἐπὶ ὀλιγαρκείᾳ διακριθείς. Τὴν λιτότητα, τὰ μαλακὰ κάστανα, τὰς γλυκείας ὀπώρας καὶ τὸν νεόπηκτον τυρὸν δὲν παύουσιν ἀνυμνοῦντες ὁ Βιργίλιος, ὁ Ὀβίδιος καὶ αὐτὸς ὁ Λουκρήτιος, καί τοι ἄλλως ἀνήκων εἰς τὴν αἴρεσιν τῶν ἀκράτων ὕλιστῶν. Τί δὲ ἔτρωγεν ὁ ἐπικουρείος Ὁράτιος, τοῦτο διδάσκει ἡμᾶς ὁ ἴδιος διὰ τῶν προχείρων ἐν πάτῃ μνήμη στίχων τοῦ «*Hoc erat in votis*», καὶ τῶν ἄλλων ἐκεῖνων δι' ὧν περιγράφει λεπτομερῶς τὸ δεῖπνον τοῦ «πρὸς τὸ ὁποῖον ἐπήρουν, ὁ καρπὸς τοῦ ἐλαιῶνος αὐτοῦ, πιραλίδες καὶ ἐλαφρά μολόγη». Μετὰ δὲ τὴν ὑπὸ τῶν βαρβάρων κατάλυσιν τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ οὐδὲν ἄλλο ἀπέμεινε κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς χρόνους καταφύγιον εἰς τὰ γράμματα καὶ τὴν ἐπιστήμην πλὴν μόνων τῶν κοινοβίων. Καὶ τούτων ὅμως τὰ πνευματικὰ προϊόντα ἦσαν ἀσυγκρίτως ἀνώτερα ἐφ' ὅσον ἀντὶ τῆς ὑποκρισίας καὶ τῆς ἐν κρυπτῷ καταλύσεως μόσχων, ἐλάφων, ὀρνίθων καὶ χοιρομηρίων ἠκμαζεν ἡ πίστις καὶ τὰ νερόβραστα χόρτα, ὡς δύναται τις ἀκόπως νὰ πεισθῆ παραβάλλων τὰ συγγράμματα τῶν ἀρχαιότερων πατέρων τῆς Ἑκκλησίας πρὸς τὰ ληρημάτα τῶν ἔπειτα κρωφάγων ἀρχιμανδριτῶν καὶ κοιλοδοσίων Καρδιναλίων. Ὅτε δὲ ὡς ἡ ἀρχαία οὕτω καὶ παπικὴ Ῥώμη ἐγένετο θῦμα τῆς τρυφῆς καὶ τῆς ἀκολασίας, πλὴν εὐαριθμῶν τινῶν ἐν Γερμανίᾳ ἀναμορφωτῶν, τρωγόντων κρέας ἀναφανδὸν κατὰ τὰς νηστησίμους πρὸ πάντων ἡμέρας, πολὺ μᾶλλον πρὸς ἐπίδειξιν περιφρονησεως πρὸς τὰς βούλλας τοῦ Βαπτιστικοῦ ἢ ἐξ ἀδυναμίας, πάντες οἱ λοιποὶ διαπρέψαντες ἄνδρες κατὰ τὴν λεγομένην περιόδον τῆς ἀναγεννήσεως παρίστανται ὡς οὐχ ἦτον τῶν ἀρχαίων ὀπαδοὶ τῆς ὀλιγαρκείας. Τοιοῦτοι πρὸ πάντων λέγονται ὑπάρξαντες ὁ Ἀβελιάρδος, ὁ Γαλιλαῖος καὶ Ἰορδάνης Βροῦνος· ἔτι δὲ πειστικώτερον φαίνεται ἡμῖν συνηγοροῦν ὑπὲρ τῆς ἀγαθῆς ἐπὶ τοῦ πνεύματος ἐπιδράσεως τῆς πυθαγορείου διαίτης τὸ παράδειγμα τοῦ κλεινοῦ Βάκωνος, ὅστις τὰ ἀριστοουργήματα αὐτοῦ συνἔγραφεν ἐγκλειστος ἐν εἰρητῇ, οὐδενίαν ἄλλην δυνάμενος νὰ παρέχῃ εἰς τὸν ἐγκράταλον αὐτοῦ καύσιμον ὕλην πλὴν λαγάνου ὕδατος καὶ ἡμίσεος μέλανος ἄρτου. Ὁμοίαν περίπου ἐγκράτειαν ἐπέβαλλεν ἡ ἄκρα αὐτοῦ ἔνδεια εἰς τὸν κλεινὸν πατέρα τῆς πανθειστικῆς φιλοσοφίας Σπινόζαν. Ὁ μεταξὺ πάντων τῶν ἐπιστημόνων ἐργατικώτατος Νεύτων, σπανίως εὐρίσκων καιρὸν ὅπως παρακαθήσῃ εἰς τακτικὸν δεῖπνον, ἐτρέφετο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ παξιμαδίων, ἅτινα ἐβάπτιζεν εἰς κενρῶμενον οἶνον· εἰς ὅμοια δὲ ἀκριβῶς γεύματα ἤρκειτο κατὰ μίμησιν τοῦ Νεύτωνος κατὰ τὰς περιόδους μάλιστα ἐκτάκτου ἐργασίας καὶ ὁ πολὺς

Βυρών. Ἐφ' ὅσον προβαίνομεν εἰς πλησιεστέρους ἡμῖν χρόνους κατὰ τοσοῦτον ἀφθονώτεροι καὶ πρὸ πάντων αὐθεντικώτεροι καθίστανται αἱ κατὰ τῶν δογμάτων τῆς κρωφαγῆς σχολῆς ἐνστάσεις. Ὁ Μοντέσκιος ἀποδίδει εἰς τὴν βουφαγίαν τοῦ ἀγγλικοῦ λαοῦ οὐχὶ τὸ πρακτικὸν πνεῦμα καὶ τὴν καρτερίαν, ἀλλὰ μόνον τὴν τραχύτητα τοῦ ἤθους, τὴν ἀποπληκτικὴν κρᾶσιν, τὸ φίλερι καὶ τὴν ποδάγραν. Οὐχ ἦττον θερμοὶ ὑπέριμαχοι τῆς φυτικῆς διαίτης κηρύττονται ὁ Οὐφελάνδος, ὁ Χάλλερ καὶ ὁ Βερναρδίνος Σαμπιέρρος, καθ' ὃν ἀποχὴ ἀπὸ τοῦ κρέατος πολλὰ μὲν ἔχει τὰ πλεονεκτήματα, μειονεκτήματα δὲ δὲν παρουσιάζει κἀνέν». Ἐτι δὲ θετικώτερον ἀποφαίνεται ὁ Ῥουσσώ: «Ἀπόδειξις, λέγει, τοῦ ὅτι ἡ ὄρεξις τοῦ κρέατος δὲν εἶναι φυσικὴ τῷ ἀνθρώπῳ πρόκειται ἀναμφισβήτητος ἢ πρὸς τοῦτο ἀντιπάθεια τῶν παιδίων καὶ ἡ προτίμησις παρ' αὐτοῖς τοῦ ἄρτου, τῶν πλακούτων, τῶν ζυμαρικῶν, τοῦ γάλακτος καὶ τῶν ὀπωρῶν. Κάλιστα δὲ πράττουσιν οἱ γονεῖς οἱ διασφρόντες τὸ ἐνσικτον τοῦτο καὶ καθιστώντες τὰ τέκνα αὐτῶν σαρκοφάγα. Ἡ κατάχρησις τοῦ κρέατος, ἂν δὲν βλάβη τὸ σῶμα, ἀποθηροῖ ἀναμφισβητήτως τὴν ψυχὴν». Πυθαγορικῶς ἀνατραφεὶς ὑπὸ αἰσθηματικῆς μητρὸς ἀποστρεφομένης τὸν φόνον κατοικιδίων ζῶων, ὁ Λαμαρτίνος ἐτρέφετο νέος ὦν ἀποκλειστικῶς διὰ λαχάνων, γάλακτος καὶ ὀπωρῶν καὶ ὑπὸ τὴν ἐπιβρῶν τούτων ἐσχιούργησε τὰς «Ποιητικὰς Μελέτας». Ἀληθὲς εἶναι ὅτι ἀναμιχθεὶς ἔπειτα εἰς τὴν κοσμικὴν καὶ πολιτικὴν τύρβην ἠναγκάσθη νὰ κρωφαγῆ, τότε ὅμως ἀντὶ ἀληθῶς «Ποιητικῶν» ἔγραψε ἱστορικὰς δὴθεν μελέτας καὶ στίχους κατὰ πολλὴν τῶν πρώτων κατωτέρους. Ἐκ τῶν ἀπομνημονευμάτων τοῦ Βύρωνα πληροφόρομεθα ὅτι ἐκ φόβου μὴ παχύνῃ, ὀλιγίστην ἐλάμβανε καὶ ἐλαφρὰν τροφήν, ἐκ διαλειμάτων μόνον παρακαθήμενος μετὰ τῶν φίλων εἰς σαρδανάπαλεια δεῖπνα, προσφροσώτατην δὲ τῇ ποιητικῇ ἐμπνεύσει ἐνόμιζε τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὸν δι' ἀφθόνου ἀνθρακούχου ὕδατος κεκραμένον οἶνον τοῦ Ῥήνου. Τὸ γεῦμα ἢ μᾶλλον τὰ τέσσαρα ἢ πέντε καθ' ἡμέραν γεύματα, ἅτινα ἐλάμβανεν ὁ Βαλζάκ δσάκις ἐργάζετο, συνίσταντο ἕκαστον ἐκ κυμβίου καφέ καὶ μικροῦ ἄρτίσκου, τοιαῦτα δὲ συμβουλευεὶ συμπόσια εἰς τοὺς ὀρεγομένους «γονίμου συνουσίας μετὰ τῆς Μούσης». Ὁμοίαν ἡκολούθει καὶ εἰς τοὺς πνευματικῶς κοπιῶντας συνίστα δίαιταν, ὁ οὐ μόνον ἐν φιλολόγοις, ἀλλὰ καὶ ἐν ἱατροῖς διάσημος Βεζών. Ἡ ἀφθονία τῶν τοιούτων ὑπὲρ τοῦ συμφέρου εἰς τὴν διάνοιαν τῆς φυτικῆς διαίτης ἀποφάνσεων εἶναι τοσαύτη, ὥστε καίτοι ἔχοντες πρὸ ἡμῶν τὸ ἔργον τοῦ Πορφυρίου «Περὶ ἀποχῆς ἀπὸ τῶν ἐμψύχων», οὐδεμίαν ἠσθάνθημεν ἀνάγκην προσφυγῆς εἰς αὐτὸ, ὑπὲρ τὸ δέον ἴσως μακρὸν νομίζοντες καὶ τὸν πρόχειρον ἐν τῇ μνήμῃ ἡμῶν κατάλογον μαρτυριῶν. Ἀντὶ

τῆς μονοτονίας τούτου ἐξαντλήσεως περιοριζόμεθα εἰς τὴν ἐξῆς γενικωτέραν καὶ ἱκανῶς πειστικὴν, νομίζομεν, παρατήρησιν, ὅτι μετὰ τῶν πρωταγωνιστῶν τῆς διανοίας παντὸς αἰῶνος καὶ πάσης χώρας, πολλοὺς μὲν παριστώσιν ἡμῖν οἱ βιογράφοι ὡς λιτοτάτους τὴν δίαιταν ἢ καὶ ἀποκλειστικῶς χορτοφάγους, οὐδεμίαν ἄλλην θρηνοῦντες ἐνίοτε παρὰ τισι τούτων κατάχρησιν πλὴν τῆς τοῦ οἴνου, τῆς ἀψίνθου, τοῦ ὀπίου ἢ καὶ τοῦ καφέ, ἀπολύτως ὅμως οὐδένα παριστῶντες ὡς ἐξαιρετικῶς σαρκοβόρον. Ἡ παρομοίωσις τοῦ ἀνθρωπίνου ἐγκεφάλου πρὸς λυχνίαν, τῆς ὁποίας ἡ φωτιστικὴ δύναμις εἶναι ἀκριβῶς ἀνάλογος πρὸς τὴν ποσότητα καὶ τὸ ποιὸν τῆς καταναλισκομένης καυσίμου ὕλης, εἶναι θεωρία ὅλως νέα, ἧς οὐδ' ἔχνος ἀπαντᾶται ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, καὶ προωρισμένη πιθανῶς νὰ ζήσῃ ὅσον ζῶσι τὰ ῥόδα καὶ αἱ ἱατρικαὶ θεωρίαι.¹

E. ΡΟΪΛΗΣ

Η ΔΕΣΠΟΙΝΙΣ ΛΑΣΕΓΛΙΕΡ

[Μυθιστορία Ἰουλίου Σανδῶ].

Συνίξις ἰδίε σελ. 44.

Z.

Μόνον ἡ δεσποινὶς Λασεγλιέρ ἠγρούνη καὶ σκεπτικὴ τὸ μέτωπον ἐστηριγμένον ἔχουσα ἐπὶ τῆς χειρὸς τῆς, ἐφ' ἧς ἀφθόνως κατέπιπτον οἱ ξανθοὶ τῆς πλόκαμοι, ἴστατο πρὸ τοῦ ἀνοικτοῦ παραθύρου τῆς καὶ ἤκουε τοὺς συγκεχυμένους ψιθυρισμοὺς τῆς νυκτὸς ἤκουε τὸ κελάρυσμα τῶν ὑδάτων, τὸν θροῦν τοῦ σειομένου φυλλώματος, τὴν διακεκομμένην πνοὴν τῆς αὔρας ἤκουε τὴν μυστηριώδη τέλος συμφωνίαν ἐκείνην τῆς φύσεως, ἧτις ἐν μέσῳ τῆς σιγῆς τῆς νυκτὸς ἀναπέμπεται ὡς ὕμνος ἐναρμόνιος πρὸς τοὺς μαρμαίροντας οὐρανούς. Καὶ ἡ καρδία τῆς ἐσκίρτα, πρῶτον ἤδη ἀορίστου συγκινήσεως αἰσθανομένη παλμούς· διότι ἡ ζωὴ, ὡς κεκρυμμένη πηγὴ μέλλουσα νὰ ἀναβλύσῃ καὶ ἀνορθοῦσα ἤδη τὴν καλύπτουσαν αὐτὴν χλόην, ἐξεγείρετο ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς καὶ συνετάρασεν αὐτήν. Ἡ Ἐλένη ἀνετράφη ἐντὸς κοινωνίας κομφῆς μὲν καὶ χαριέσσης, ἀλλὰ μονοτονίου, ψυχρᾶς καὶ τυπικῆς· δὲν λέγομεν δυσάρεστου· αἱ δὲ μετὰ τοῦ γέροντος Σταμπλῆ συνμιλίας αὐτῆς, αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Βερνάρδου, ἡ εἰκὼν καὶ ἡ ἀνάμνησις τοῦ τεθνεώτος ἐκείνου νεανίου, ὃν οὐδέποτε εἶχε γνωρίσει, ταῦτα μόνον ἦσαν μέχρι τοῦδε ἡ ποίησις τῆς νεότητός τῆς. Ἐν ὅσῳ λοιπὸν ἤκουε τὸν Σταμπλῆ ὀμιλοῦντα περὶ τοῦ υἱοῦ του, ἐν ὅσῳ ἀνεγίνωσκε καὶ ἐπανεγίνωσκε τὰς τρυφερὰς καὶ ἱπποτικὰς ἐκείνας ἐπιστολάς τὰς γραφείσας ὅλας τὴν ἐπιούσαν μάχης καὶ ἐν τῇ μέθῃ τοῦ θριάμβου, τὰς ἐπιστολάς ἐκείνας, ἐν αἷς ἀπεκαλύπτετο ὅλη ἡ οὐκὴ στοργή, ὅλος ὁ πρὸς τὴν δόξαν ἐνθουσιασμός νεανίου παιδικοῦ τὴν καρδίαν καὶ ἤρωος ἐν ταυτῷ, ἡ δεσποινὶς Λα-

1. «Ποιητικὴ Στάθ»